

встановлена система незабаром пройде випробування на міцність, що умовою її підтримки повинен стати компроміс між колишніми державами-протекторами, а отже, колишній колективний протекторат зберігся, правда, змінивши форму і розподіл ролей між учасниками. Таким чином, встановлення російської гарантії польської конституції представляло собою один із проявів впливу міжнародної системи абсолютизму на ті країни, в яких не склалося абсолютистської форми правління.

У цьому сенсі знаходить ще одне підтвердження концепція впливу зовнішнього фактора і функції зовнішньої політики на внутрішнє становлення держав раннього Нового часу. Типологічно близькі системи гарантії і протекторату в XVIII ст. були встановлені щодо розділеної Німеччини, італійських держав, а також Швеції. Разом з тим, гарантія польської конституції як політична система панування була особливим явищем, так як була найбільшою мірою інституціолізована, а також представляла собою закріплену в договорі форму абсолютної влади, здійснюваної зовні, з боку європейської системи абсолютизму («старого порядку»).

Використані джерела та література:

1. Носов Б.В. Речь Посполитая между Россией и Пруссией в 1764 -1766 гг. (от коронации Станислава Августа до сейма 1766 г.). Россия, Польша, Германия в европейской и мировой политике. Москва: Индрик, 2002.
2. Уманец Ф.М. Понятовский и Репнин. Древняя и Новая Россия. 1875. Т. 2. № 7, 8.
3. Чечулин Н.Д. Внешняя политика России в начале царствования Екатерины II. 1762-1774 гг. СПб., 1896.
4. Шебальский П. Русская политика и русская партия в Польше до Екатерины II. Москва, 1864.

A. Chalyi

Postgraduate student

State Institution «Institute of World History of the
National Academy of Sciences of Ukraine»

18th CENTURY ISLAMIC EMPIRES: TRENDS OF CRISIS/DEVELOPMENT?

The 18th century is beginning to gain weight again in modern historiography, although there have been special cases of a thorough study of its role in world history to this day. According to modern historiographic trends, the 18th century created the basis for the transition to modern times, although for Asian societies, the era of modernity did begin at the end of the 19th century. It is studied what political, social and cultural foundations of the 18th century created the preconditions for the existence of the great Islamic empires (Ottoman, Persian and Mughal) and helped (or did not help) these states to compete in the world.

Key words: 18th century, Asia, Islamic empires, reforms, modernization, political history.

Ісламські імперії XVIII ст.: ознаки занепаду/розвитку?

XVIII століття починає знов набирати ваги в сучасній історіографії, хоч окремі випадки ретельного дослідження його ролі в світовій історії були й до нинішнього часу. Згідно сучасних історіографічних напрямів, XVIII століття створило підґрунтя для переходу в модерний час, хоч для азійських суспільств, доба модерності все ж почалася наприкінці XIX століття. Досліджено, які саме політичні, соціальні та культурні основи XVIII століття створили передумови для існування великих ісламських імперій (Османської, Перської та Могольської) та допомогли (чи не допомогли) цим державам конкурувати в світі.

Ключові слова: XVIII століття, Азія, ісламські імперії, реформи, модернізація, політична історія.

So called “Long 18th century” roughly longed from 1680-1830 was considered strictly European phenomenon as well as Blochian “Long Medieval times” which lasted till throughout almost whole Europe in 19th century, and ended only till industrialization created new type of society despite the Arno Mayer’s “persistence of the Old regime”, who claimed that world even in 1914 had a lot of crucial similarities with the world of 1815. 18th century has made hard and long way from always obscurant, infrequent attention to its role as a vital episode of global history from political aspect to the art history [1, p. 22]. Islamic Empires were a trade hubs, where still connected major land and maritime trade routes, represented centralized monarchy and moreover represented “Other” in comparison to European monarchy, which were jealous to use so the called “Oriental despotism” (term actually created by Europeans themselves) to break their own local elites and concentrate all power in their hands. Moreover, the concept of crisis is very useful in theoretical equilibrics- you may use it to describe practically whatever you want, in this case we can say that all these three empires were in constant crisis [3, p. 245]. But one important clue is still accruing - The single most fundamental difference among these states was the fact that the Safavids and Mughals declined almost entirely for internal reasons, internal to their territories and societies. These two dynasties had not been fundamentally weakened by European expansion before they collapsed or declined, and their rulers and regimes were fundamentally unchanged in political structure, military organization, and mentalité from what they had been a century earlier [4, p. 339]. From the perspective of world history, the simultaneous collapses of the Safavid and Mughal polities and decline of Ottoman power relative to the European empires of the time ought to have a common cause and form part of a global trend. It would be tidier and trendier that way and, if the rising European powers were to blame, politically satisfying for many observers as well. It appears, however, that the devolution of central power, a more concrete expression than imperial decline, in the three empires had different causes and different dynamics [5, p. 321].

I’m trying to highlight major trends in development of this Empires:

1. Sums of territory and its political division
2. Economic structure
3. Political structure

1. All these Empires witnessed enormous territorial changes during the 18th century: Ottomans was at last stopped their warrior enlargement on the eve of the century and till 1774-83 lost their subsidiary states in Northern Black Sea region, fastened control in the Balkans, Africa and Arabia. A characteristic element of the transformation processes which the Mughal Empire underwent during the eighteenth century is not one of external collapse, but rather enlargement in internal crystallisation during the process of centralisation within the provinces [2, p. 22]. Iran under Qadjars as well as Mughal India faced centrifugation and even rebuild strong power of a monarch, even though they were usurpers.

2. Economic structure of all three Empires still lied in agriculture, with moderately strong manufacturing, organized in guilds. Economic misbalance and disparity with European economic world was still not such a disastrous, this situation appeared only after industrialization of Europe which was after the rough 1860 year. Alongside with incorporating Ottomans, Mughals and Sefevids into European world-economy system lately had disastrous effects, that without clear defensive economic policy lead to manufacturing backwardness in the industrial age.

3. Political events in all these three Empires gradually changed from typical autocracy to somehow multilateral political authority model, where spheres were divided between central power and local political groups. That type of power relation was simultaneously practical and adequate for pre-modern world till 19th but become the reason of disintegration in modern era.

To sum up, developing of Asian Empires were quite an opposite of European trends: centralization, improvement of defensive politics for industry, and struggle for absolutism, which will occur at the end of 18th century.

Sources:

1. Eighteenth century art worlds: global and local geographies of art/ Eds. S. Sloboda, M. Yonan. New York. Bloomsbury, 2019. 390 p.
2. Mann M. South Asia's modern history: thematic perspectives. New York: Routledge, 2015. 426 p.
3. Matthee R. Persia in Crisis. Safavid Decline and the Fall of Isfahan. London: I.B. Tauris, 2012. 371 p.
4. Dale S. F. The Muslim Empires of the Ottomans, Safavids, and Mughals. New York: Cambridge university press, 2010. 518 p.
5. Streusand D. E. Islamic gunpowder Empires: Ottomans, Safavids and Mughals. Philadelphia: Westview press, 2011. 461 p.